

[Taanquist]

Men vi må stemme imod ministerens ændringsforslag nr. 1, og det er der to grunde til. Som ændringsforslaget foreligger på papiret, ser det uskyldigt nok ud, men i bemærkningerne strammer ministeren formuleringen utrolig meget op, og det kan vi ikke leve med.

Det drejer sig om bestemmelsen om, at en undersøgelse eller registrering på en virksomhed som hovedregel forud skal meddeles til arbejdsgiveren.

Vi mener, at Arbejdstilsynets ret til uanmeldte besøg ikke må antastes, den skal være helt ubetinget. Arbejdstilsynet skal også kunne foretage det, de mener skal foretages under et sådant besøg, og jeg tror godt, at Arbejdstilsynet selv kan vurdere, om der er tale om fabrikshemmeligheder, som ikke må komme andre steder hen.

Selve bestemmelsen kan vi ikke stemme for, den er vi modstandere af. Vi synes også, at det er en uanstændig form for lovgivning, at man laver en uskyldig lovparagraf, men hvor ministeren så i bemærkningerne giver sig selv en langt mere vidtgående hjemmel, end man kan se af selve lovparagraffen, og en hjemmel, som ministeren herefter kan misbruge efter eget ønske.

Tommy Dinesen (SF):

Jeg er fuldstændig enig i de ting, der er blevet fremført af hr. Taanquist.

Dette er jo en udløber af det, der skete på Sønderborg Yachtværft i sin tid, så vi hilser også dette forslag med tilfredshed.

Vi kunne godt have ønsket os, at der var en bredere mulighed for at få andre arbejdsgivere med ind i det her, ikke for at fængsle dem, men på grund af den præventive effekt, der ligger i det. Jeg tænker her på skibsredere og andre, der ikke hører under arbejdsmiljøloven.

Vi støtter lovforslaget og vil stemme for det.

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

Ændringsforslag nr. 1

vedtoges med 62 stemmer mod 49.

Ændringsforslag nr. 2, § 1, således ændret, ændringsforslag nr. 3 om en ny affattelse af § 2 og § 2 i den nye affattelse

vedtoges uden afstemning.

Lovforslagets overgang til tredje behandling vedtoges uden afstemning.

Formanden:

Jeg foreslår, at lovforslaget går direkte til tredje behandling uden fornyet udvalgsbehandling. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Op-hold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

24) Første behandling af beslutningsforslag nr. B 69:

Forslag til folketingsbeslutning om forskning i voksenuddannelse og folkeoplysning.

Af Frank Jensen (S), Ingerlise Koefoed (SF) og Lysholm Christensen (KRF) m.fl.
(FremSAT 24/4 90).

Forslaget sattes til forhandling.

Forhandling

Undervisnings- og forskningsministeren (Bertel Haarder):

For lidt over en måned siden, den 27. marts 1990, havde vi en forespørgselsdebat om kvaliteten i dansk forskning. Vi vedtog en dagsorden, som opstillede nogle fornuftige mål for forskningspolitikken. Denne dagsorden opfordrede bl.a. regeringen til at styrke forskningsinstitutionernes ledelse, bl.a. ved at øge stabiliteten i det økonomiske grundlag og at sikre mindre detaljestyre og øget faglig evaluering, altså bl.a. færre puljer.

Jeg må sige, at jeg synes, at dette forslag til folketingsbeslutning om forskning i voksenuddannelse og folkeoplysning harmonerer meget dårligt med disse principper. Ifølge forslaget fordeles øremærkede penge til styrkelse af grundforskning inden for voksenuddannelse og folkeoplysning, og der skal i relation til den anvendelsesorienterede forskning etableres en ny pulje, hvis midler skal fordeles af en programkomité med støtte af et bredt sammensat udvalg med deltagelse af bl.a. arbejdsmarkedets parter.

[Undervisnings- og forskningsministeren]

Er dette ikke netop et eksempel på bureaukratisk detailstyring, det, der blev kritiseret under forespørgselsdebatten, og som vi blev enige om at komme væk fra? Vil vi ikke med dette forslag igen fjerne lidt af institutionernes selvforvaltning og mulighed for prioritering af indsatser?

Jeg har megen sympati for voksenuddannelsen og folkeoplysningen, og jeg er også enig i, at der kan være behov for forskning på disse områder, men prioriteringen må ske på et mere forsvarligt grundlag. Vi kan ikke tage stilling til alle disse ønsker om forskning enkeltvis. Det, at et emne er vigtigt, betyder ikke altid, at der med det samme skal afsættes yderligere ressourcer. Vi må også have lov til en gang imellem at spørge: Får vi tilstrækkeligt ud af de midler, vi allerede har? Og hvordan med andre forskningsformål? Kan de ikke være lige så vigtige eller vigtigere? Er prioriteringen på institutionerne rigtig? Set i dette perspektiv synes jeg ikke forslaget er tilstrækkelig oplyst, og jeg synes ikke, at det vil være rimeligt at træffe en beslutning, som binder mig til at udarbejde en handlingsplan.

Det er naturligvis ikke så let at danne sig et indtryk af, hvor mange forskere der i øjeblikket har mulighed for at gå ind i forskning på dette felt. Men selv om man foretager en endog ret snæver afgrænsning, så vil der efter min vurdering være imellem 25 og 50 årsværk, som allerede nu ville kunne sættes ind. Disse forskere er som nævnt i forslaget integreret i veletablerede institutter på såvel undervisningssiden som på sektorforskningsiden. Hvis man dertil lægger de såkaldte fagdidaktiske forskningsårsværk, vil man komme op på et endnu større tal.

Naturligvis er disse forskere langt fra alle sammen beskæftiget med forskning i voksenuddannelse og folkeoplysning, men hvis behovene er så indlysende, som det fremtræder af forslaget, så er der en ganske betydelig stab, som vil kunne gå i gang inden for de gældende bevillinger med disse opgaver.

Spørgsmålet er, i hvilken udstrækning man faktisk har prioriteret sine ressourcer rigtigt. Det er jo altid let at undgå at skulle prioritere ved at bede om flere penge, men det er netop den slags nemme løsninger, vi må prøve at komme bort fra i forskningspolitikken.

Jeg vil også gerne gøre opmærksom på, at det er ikke mere end fem år siden, at et større ud-

dannelsesinitiativ under det humanistiske og det samfundsvidenskabelige forskningsråd blev afsluttet. Man stillede fra de to forskningsråds side særlige midler, ca. 10 mio. kr., til rådighed for at stimulere uddannelsesforskningen over en bred fond. Ca. 1 1/2 mio. kr. er blevet anvendt på voksenuddannelsesområdet.

Ligeledes har der fra det samfundsvidenskabelige forskningsråd gennem en årrække været stillet betydelige midler til rådighed for arbejdsløshedsforskningen. Det førte til et digert trebindsværk, som jeg har stående på mit kontor. På den baggrund har der vist været ganske gode muligheder for kvalitetsforskning inden for dette område.

Lad mig om de enkelte punkter i handlingsplanen fremføre følgende:

For så vidt angår tilførelse af øremærkede bevillinger på 5 mio. kr. om året til grundforskningen savner jeg en anvisning på, hvor disse midler skal tages fra. Det er da muligt, at forskningsrådene er villige til igen at gå ind og afsætte særlige midler til dette område, men det må blive deres afgørelse.

For så vidt angår øvrige programmidler har regeringen jo netop udsendt sin strategiplan for 1990-93 og deri angivet sine prioriteringer. Naturligvis vil der ved revision af planen kunne komme nye overvejelser ind, men så må der foreligge et fyldestgørende grundlag for det.

Vi kunne måske starte med at få belyst, om vi får tilstrækkeligt med resultater for de midler, der er afsat til området. Dagsordenen fra den forskningspolitiske debat i marts måned anbefalede, at vi benytter os mere af faglige evalueringer. Det kunne da godt tænkes, at der ville komme interessante resultater eller muligheder for dagen ved at lade området gennemlyse uden på forhånd at stille flere penge i udsigt.

En sådan opgave kunne det forskningspolitiske råd måske være behjælpelig med, hvis der i Folketinget er interesse for at sende rådet en henvendelse. Men også når det gælder det forskningspolitiske råd, vil jeg anbefale, at man så vidt muligt lader rådet selv tilrettelægge sit arbejde, så man ikke gang på gang skal have hilsner fra minister og Folketing om, hvad der nu ønskes opprioriteret på bekostning af noget andet.

Med hensyn til den anvendelsesorienterede forskning vil jeg sige, at det for så vidt er en sympatisk tanke, at man i forbindelse med stør-

[Undervisnings- og forskningsministeren]

re uddannelsesreformer igangsætter en følgeforskning, som belyser effektiviteten af gennemførte initiativer, og som opsamler erfaringer til brug for lovrevisioner og andre ændringer. Sammenhængen mellem denne type forskning og dens gennemslagskraft i den politiske beslutningsproces er dog langtfra så enkel.

Spørgsmålet er derfor snarere i relation til det foreslåede, om vi har et særligt behov for på ministerieniveau at etablere en sådan programkomité og et følgeudvalg med deltagelse af arbejdsmarkedets parter. Mig forekommer det temmelig bureaukratisk, og ofte er det ikke til at komme af med den slags organer igen, så den konstruktion vil jeg være meget imod.

Skulle vi gøre noget, så ville det, som jeg nævnte, være mere naturligt, at vi gav midler til forskningsrådene. De vil formentlig ikke rutte med pengene, og de vil sige til, når de gerne vil have lov at bruge dem til andre formål. Hvis man endelig skulle komme med ekstra penge, hvis vi havde dem, og hvis vi var enige om, at de skulle bruges her, så mener jeg, at det var den rette måde at gøre det på.

For så vidt angår den foreslåede pulje er der jo etableret sådanne programmidler i de fleste ministerier som led i den finansieringsomlægning, der blev gennemført inden for sektorforskningen for et par år siden. Danmarks Pædagogiske Institut fik således reduceret sin basisbevilling med 3 mio. kr., og tilsvarende finansieringsomlægning har fundet sted inden for de andre ministeriers område. Tanken var, at man skulle have flere programmidler og færre basisbevillinger, men det må og skal være ministerierne, der prioriterer disse midlers anvendelse, og derfor kan de ikke på forhånd bindes op på et givent formål for en længere periode. Vi har jo i høj grad også brug for forskning på grundskoleområdet.

Lad mig i øvrigt nævne, at der omkring ordningen om uddannelsesstilbud er afsat 5 mio. kr. til følgeforskning, så det vil være forkert at tro, at man ikke har været opmærksom på, at de større initiativer skal følges af forsknings- og udredningsprojekter.

Jeg vil også gerne nævne den rapport, der er kommet fra Socialforskningsinstituttet om beskæftigelsestilbud af forskellig art, en rapport, der i øvrigt burde vække dyb eftertanke, fordi den er så relativt pessimistisk med hensyn til, hvad der kan komme ud af den slags uddannelsesstilbud. Vi har ikke fundet de rette midler.

Jeg nævner det som eksempler på, at der løbende bliver arbejdet med voksenundervisning både på den ene og den anden måde på danske forskningsinstitutter.

Med hensyn til det netværk, som er foreslået, mener jeg ikke, at der er behov for at udvikle et særligt netværk med Folketingets bistand. Der er jo allerede taget et sådant initiativ fra Statens Humanistiske Forskningsråds side, og de institutioner, der er tale om her, kan og bør selv afsætte midler til et sådant formål.

Jeg har med vilje givet en ret fyldig redegørelse. Jeg beklager, at den var så lang, men det skyldes, at jeg gerne ville give en meget god begrundelse for, at jeg mener, jeg må afvise dette forslag. Begrundelsen er ikke, at jeg ikke går ind for den type forskning. Begrundelsen er heller ikke, at jeg ikke mener, der kan være behov for mere forskning. Begrundelsen er, at forslaget strider mod de retningslinier for dansk forskningspolitik, som der har været meget bred enighed om her i Tinget, og at jeg altså ikke lige for øjeblikket har 5 mio. kr. ekstra – og hvis jeg havde det, synes jeg ikke, de skulle bruges på denne måde.

(Kort bemærkning).

Frank Jensen (S):

Jeg synes, at vi her ved starten af debatten skal få slået et par ting fast, for det kunne forstås sådan, når man hørte ministerens fyldige redegørelse for hans lidt afvisende holdning over for forslaget, at der var tale om, at man skulle overskylle nogle allerede eksisterende forskningsmiljøer med flere penge.

Det er der ikke tale om. Det står jo direkte i teksten – ikke engang i bemærkningerne, men i selve teksten til beslutningsforslaget – at denne handlingsplan skal realiseres gennem en omprioritering og kombination af eksisterende økonomiske og menneskelige ressourcer på en anden måde end i dag.

Forslagsstillerne, som jo udgør et rimeligt bredt udsnit af partierne i Folketinget, har gennemarbejdet dette forslag og ville ikke løbe ind i det, som vi altid løber ind i, når vi foreslår, at der skal tilføres nye ressourcer til forskningsområder: at ministeren bare afviser nogle gode ideer på grundlag af, at han ikke vil skaffe flere penge.

Her er der tale om et forslag, der bygger på, at vi tvinger tre ministerier til at omprioritere

[Frank Jensen]

deres ressourcer i tilknytning til, at der reelt sker nogle omstruktureringer af det danske samfund, som jeg i øvrigt vil vende tilbage til i en længere redegørelse senere.

Aagaard (KF):

Da vor ordfører, fru Eva Møller, desværre ikke kan være til stede her i dag, skal jeg på hendes og partiets vegne sige følgende:

Det foreliggende beslutningsforslag er meget detaljeret, så detaljeret, at det efter Det Konservative Folkepartis opfattelse – som også påpeget af ministeren – kommer i strid med den dagsorden, der blev vedtaget under den forskningspolitiske forespørgsel her i foråret. Ifølge denne dagsorden var der flertal for at styrke institutionernes ledelser og sikre mindre detaljestyre.

Selv om vi har megen sympati for de enkelte dele af forslaget, mener vi ikke, at Folketinget skal styre så kraftigt, som der her lægges op til. På baggrund af den interesse, der er for området, tror vi, at den nødvendige forskning sikres uden krav udefra, ligesom vi tror, at ministerierne som hidtil vil arbejde for den nødvendige koordination.

Ingerlise Koefoed (SF):

Jeg synes, det er vigtigt til indledning at sige, at der heldigvis sker en hel del på voksenundervisningens og folkeoplysningens område i disse år. Vi har fået en ny voksenuddannelse fra sidste år, vi har arbejdsmarkedsuddannelser, og vi arbejder for øjeblikket med nye – om ikke helt tilfredsstillende – lovforslag om daghøjskoler, ungdomsskoler, produktionsskoler og folkeoplysning. Alt det er i orden, og vi prøver, så godt vi kan, at forbedre lovgivningen dér, hvor vi synes, den ikke er helt god nok.

Det er klart, at det er vigtigt, at det sker, fordi der er et meget stort behov for viden, nyvurdering og nyorientering i disse år, hvor alting skifter så hurtigt, og der er også brug for meget fantasi og meget kreativitet.

Tilstrømningen til disse uddannelser er jo meget stor. Vi kender det fra højskolerne; af og til kniber det lidt, men tilbyder man et nyt fag eller et nyt kursus, så er tilstrømningen der igen. Vi kender det i høj grad på folkeoplysningsområdet, hvor også den mere indlærende del af området har stor tilstrømning. Vi kender det fra folkeuniversiteterne, hvor der er en

kæmpe interesse for at følge op, hvad der sker i samfundet, og fordybe sig i, hvad der sker inden for alle de forskellige grene af videnskaben.

Men når man tænker på, hvor mange ressourcer staten og kommunerne i alt bruger til disse områder, må man alligevel spørge sig selv, om vi nu ved nok om det, vi gør, om det nu er det rigtige, vi gør, om vi ved nok om voksenpædagogik, om vi ved nok om, hvad det egentlig er for behov, som mennesker, der søger disse uddannelser, har brug for at få dækket – eller mener de har brug for at få dækket. Det gælder både inden for den formaliserede og ikkeformaliserede uddannelse og udvikling.

Vi synes, at det forslag, som vi har fremsat, er vigtigt, fordi vi mener, at man ved at fordybe sig i, ved at nyvurdere og ved at fremme forskning inden for både den formaliserede og den mindre formaliserede del af voksenoplysningen, voksenudviklingen og voksenuddannelsen kunne give samfunds- og humanioraforskningen et nyt tilskud.

Inden for bl.a. kulturforskningen er de ting, man tager fat på at forske i, gennemgående meget traditionelle. Det er derfor, vi er kommet med dette forslag, og det er derfor, at vi i Folketingets Forskningsudvalg var med til at tage initiativ til en konference om forskning inden for voksenuddannelse og folkeoplysning.

Vi ved, der er folk, som arbejder med disse ting – og det ved ministeren også, sagde han, og derfor behøver han selvfølgelig ikke at høre efter, hvad jeg siger – men vi ved også, at det, der sker, sker spredt, og at forskerne på området ønsker, at man gør en ekstra indsats for det.

Jeg vil godt sige til ministeren, jeg vil meget gerne sige til ministeren, jeg prøver forgæves at få sagt til ministeren, og nu har jeg snart opgivet at sige noget til ministeren! Jeg takker, det var godt, efter den femte opfordring! Jeg vil godt sige, at jeg i det, ministeren sagde, mærkede en vis interesse og en vis imødekommenhed over for området. Og selv om vi ikke kan komme igennem med præcis dette forslag, som det er udformet, så vil vi fra vores side gerne gå ind i drøftelser med ministeren om, hvordan man kunne gøre det.

Jeg synes ikke, det er rigtigt at sige, at det skal forskningsrådene nok selv finde ud af. Det vil da være pænt af dem, hvis de finder ud af det, men det kunne godt være, at en snak med nogle af dem, en forklaring til nogle af dem og nogle

[Ingerlise Koefoed]

diskussioner med nogle af dem kunne vende deres opmærksomhed mod dette også meget vigtige område.

Men ministeren havde efterlyst en god begrundelse for at afvise vores forslag, og i den begrundelse lå der faktisk en imødekommethed over for nogle af de ideer, vi har om, hvorfor det er vigtigt med denne forskning, så vi ser frem til i løbet af sommeren at få nogle møder med ministeren, hvor vi kan snakke videre om disse ting.

Mølgaard Jensen (V):

Ved første øjekast ser dette forslag til folketingsbeslutning om forskning i voksenuddannelse og folkeoplysning fornuftigt og rimeligt ud, men vel at mærke kun ved første øjekast.

I Venstre har vi megen sympati for voksenuddannelse og folkeoplysning. Der kan ikke herske tvivl om, at netop mobilisering af de optimale muligheder i voksegruppen skal bære en stor del af udviklingen i fremtidens Danmark. Der kan heller ikke være tvivl om, at en fornuftig ressource tilførsel til netop voksenuddannelse og folkeoplysning samler bred folkelig og politisk opbakning.

Også i Venstre finder vi det centralt, at der forskes i voksenuddannelserne, men vi finder ikke, at det foreliggende forslag harmonerer med de forskningsprincipper, som der tidligere har været bred tilslutning til i Tinget. Så sent som under debatten den 27. marts vedtog vi en dagsorden, som rummede nogle fornuftige principper. Regeringen blev her opfordret til at styrke forskningsinstitutioners ledelse og at sikre mindre detaljestyling og øget faglig evaluering.

Derfor er det foreliggende forslag ikke nogen farbar vej. Venstre mener ikke, der er behov for flere fine, forkromede planer, vi har ikke behov for mere bureaukratisk detaljestyling, vi skal ikke fjerne den selvforvaltning og mulighed for prioritering af indsatsen, som de enkelte institutioner har.

Vi må også gøre os klart, at ressourcerne i dette land ikke er ubegrænsede. Derfor skal vi gøre os klart, at eksempelvis tilførsel af 5 mio. kr. til grundforskningen nødvendigvis må hentes et andet sted, men hvor, hvad skal nedprioriteres?

Summa summarum: Venstre er positiv over for en central placering af forskning om vok-

senuddannelserne, men vi er ikke enige med forslagsstillerne om vejen til at opnå dette mål. Vi betvivler, at en flot handlingsplan vil fremme kreativiteten i de enkelte forskningsinstitutioner. Derfor stemmer Venstre imod det foreliggende forslag.

Mogens Elvensø (FP):

I bemærkningerne til beslutningsforslaget om forskning i voksenuddannelse og folkeoplysning benytter forslagsstillerne sig af en intensivering af EF's indre marked og bruger det som en løftestang for yderligere ansættelser i undervisnings- og forskningssektoren, yderligere opkrævning af skatter og ny overførsel af skattemidler til sektorer, som ikke giver nogen som helst forøgelse af vor konkurrenceevne i EF.

Det glædelige er forslagsstillernes præmisser, nemlig forventningen til, at EF vil blive positiv, og forventningen til, at der skal investeres i EF's fremtid. Men det sørgelige er løsningsmodellen, den forringer nemlig vor konkurrenceevne.

Livet er sådan indrettet, at de dygtige og initiativrige vil finde og udnytte de muligheder, der opstår. De behøver ingen voksenuddannelse eller mere folkeoplysning. Den fremgang, de frembringer, vil give nye arbejdspladser, også til de ufaglærte.

Forslaget er beskrevet med et svulmende gloseforråd. Allerede i § 1 er ordvalget således: Bred grundforskning, uddannelsesbehov i voksenalderen, uddannelse i voksne menneskers liv osv. Men det er praktiske og tekniske færdigheder, der er brug for. Der er brug for arbejdspladser og ikke for anbringelse på skolebænken. Socialdemokrater og Folkesocialister tror, at disse lyksaligheder på skolebænke og forskningsbænke vil fremme vores levestandard. Nej, forslaget vil virke modsat og medføre stigende skatter. Håbløsheden vinker forude for dem, der producerer. Hvordan mon Socialdemokraterne og Folkesocialisterne har fået hr. Lysholm Christensen med som forslagsstiller? Det er svært at se, men det er måske netop på grund af dette svulmende ordvalg.

Jeg vil gerne komme med et citat fra bemærkningerne: »Der findes ikke nogen simpel model, der kan tilgodese en løsning af dette problem, hverken gennem en bevilling eller en ny organisation«. Sådan skriver forslagsstillerne,

[Mogens Elvensø]

og lad det så blive ved det, for konklusionen må jo efter dette være, at forslaget bør forkastes.

Kirsten Lee (RV):

Da vores ordfører, fru Elisabeth Arnold, ikke kan være til stede i dag, skal jeg fremføre Det Radikale Venstres bemærkninger til dette forslag.

Vi er ikke i tvivl om de gode intentioner, der ligger bag beslutningsforslaget. Mange erfaringer viser, at uddannelse for voksne er et problemområde, fordi mange føler, at de er blevet for gamle til at lære noget, hvis de bare er over 30 år. Denne frygtssomme indstilling til begrebet uddannelse er der i høj grad også fra Det Radikale Venstres side ønske om at gøre noget ved.

Samtidig er folkeoplysning noget, som de fleste gerne tager imod, også selv om de er langt oppe i årene, og dette paradoks gør, at et forskningsprogram som det foreslåede nok kunne opklares noget nærmere. Der kunne sikkert nævnes talrige eksempler på områder inden for voksenuddannelses- og folkeoplysningsområdet, der trænger til nærmere udredning og forskning.

Beslutningsforslaget er formuleret så bredt, at det er svært for os at se, hvad der egentlig er hensigten, men bemærkningerne konkretiserer jo en del af problemområderne, så der behøver ikke at være problemer med den del af forslaget.

Desværre er den del af forslaget, der har med finansiering og prioritering at gøre, noget mere luftig. Hvis dette program tænkes taget ud af de eksisterende forskningsmidler, hvilke områder skal så nedprioriteres? Hvordan forestiller forslagsstillerne sig, at vi skal skaffe den ekstra finansiering, der muligvis er tale om?

Vi ønsker ikke bare at foreslå flere skatter og afgifter; det er jo ikke nogen kunst, men vi vil altså ikke følge den vej. Vi synes, det er en god idé, at de enkelte institutioner opprioriterer forskning inden for folkeoplysning og voksenuddannelse, og den mulighed har de, lige så vel som forskningsrådene har mulighed for at udele midler til prioriterede områder, hvis der altså findes ansøgere.

Derfor afviser vi forslaget.

Jette Pors (CD):

Under forespørgselsdebatten om kvaliteten

af dansk forskning her i salen den 27. marts 1990 tilkendegav CD, at vi vil medvirke til et langsigtet forskningsforlig, og at vi ønsker det indgået med regeringen.

Vi har også tydeligt tilkendegivet, at bl.a. humanistisk forskning ikke må glemmes i disse tider, og her pegede vi specielt på historieforskningen, som må siges at være særdeles relevant i disse brydningstider. Men lad nu det være. Det er ikke CD's indtryk, at regeringen har glemt den humanistiske forskning, og det er vigtigt, også i denne sammenhæng.

Vi har alle vore hjertebørn, men det er ikke CD's ønske lige nu at favorisere nogen områder på bekostning af andre ved at tvinge ministeren til at tilvejebringe midler, som kun kan findes, hvis de tages fra et andet område. Hvilket område skulle det for øvrigt være?

Jeg medgiver forslagsstillerne, at der kan være gode grunde til at forske i voksenuddannelse og folkeoplysning, både når det drejer sig om grundforskning og anvendt forskning. Men vi ser nu helst, at regeringen selv kommer med et udspil, som også anviser de økonomiske muligheder for at gennemføre et sådant program.

Vi kan altså ikke støtte dette beslutningsforslag.

Lysholm Christensen (KRF):

Jeg vil begynde mit indlæg med en lille kommentar til hr. Mogens Elvensø, som havde en vældig omsorg for mig og ikke kunne forstå, at jeg havde bevæget mig ind i det selskab, som jeg her i kommet i. Jeg må sige til hr. Mogens Elvensø, at jeg befinder mig vældig godt i det selskab, og det er med fuldt overlæg, at jeg er medforslagsstiller her, det har jeg ingen betænkeligheder ved.

Vi havde her på Christiansborg den 24. januar en meget vellykket høring netop om dette tema, forskning i voksenuddannelse og folkeoplysning. Høringen samlede bred tilslutning fra alle berørte parter på dette område. Vi har naturligvis noget af inspirationen til det foreliggende beslutningsforslag fra denne høring.

Johan Fjord Jensen havde et meget tankevækkende indlæg ved denne høring, hvor han bl.a. sagde, at vi for øjeblikket befinder os »midt i et alderspolitisk og generationsmæssigt drama, som har at gøre med, at voksendommen så at sige brækker midt over«. Jeg vil ikke referere en hel masse fra dette indlæg, men det tan-

[Lysholm Christensen]

kevækkende var, at vi i øjeblikket er vidne til en kraftig forskydning i det, vi kan kalde for vores livscyklus. Det er især for kvindernes vedkommende, at denne forandring finder sted. Det bliver en længere og længere periode, efter at børnene er rejst hjemmefra, hvor man er til rådighed for arbejdsmarkedet eller har behov for uddannelse, for voksenundervisning og folkeoplysning. Der bliver en større og større periode for en større og større del af befolkningen i denne aldersgruppe. Derfor er det uhyre vigtigt, at vi satser på dette felt.

Heri ligger naturligvis ikke nogen underkendelse af alt, hvad der allerede foregår af undervisning og folkeoplysning, og heller ikke af den forskning, som allerede er i gang. Men vi finder, at der er behov for at få koordineret indsatsen, så vi bruger ressourcerne rigtigt. Der er behov for, at vi får mere viden om, hvor det er vigtigt for os at sætte ind for at få løst denne opgave bedst muligt. Det er vores opfattelse, at den indsats, der gøres i øjeblikket, er for spredt og trænger til koordinering.

Der er ikke tale om, at der med dette forslag skal tilføres området flere ressourcer. Det kunne der måske nok være behov for, men vores hovedanslgende er, at der skal ske en omprioritering, at vi skal til at tænke os lidt bedre om, så tingene bliver gjort lidt bedre.

Om det er nødvendigt, at det er strikket sammen præcis, som det er foreslået i vores beslutningsforslag, altså om Folketinget og ministeren skal blandes ind i det på den beskrevne måde, kan vi måske tale om, men vi mener i hvert fald, at der er behov for at koordinere indsatsen noget bedre.

Jeg behøver naturligvis ikke at sige, at vi anbefaler forslaget, eftersom vi er medforlagsstillerne. Vi håber, at der kan skabes flertal for forslaget.

(Kort bemærkning).

Rahbæk Møller (SF):

Jeg vil gerne kommentere ministerens bemærkninger om, at dette beslutningsforslag skulle stride mod den dagsorden, der blev vedtaget under debatten om kvaliteten af dansk forskning. Det er naturligvis ikke rigtigt. Der er intet i den vedtagne dagsorden, der går imod, at Folketinget kan pege på et konkret område og bede om at få det omprioriteret.

Det er rigtigt, at dagsordenen omhandler evalueringer, og jeg vil godt sige, at vi naturligvis intet har imod, hvis der som led i en opprioritering af forskningen i voksenuddannelse sker en evaluering af de eksisterende forskningsområder for på den mest hensigtsmæssige måde at lave omprioriteringen. En sådan kobling mellem en opprioritering og en evaluering er helt i stil med, hvad vi føler og tænker.

Frank Jensen (S):

Som alle ordførere har været inde på ved førstebehandlingen af beslutningsforslag om styrkelse af forskning i voksenuddannelse og folkeoplysning, er der gode grunde til, at SF, Kristeligt Folkeparti og Socialdemokratiet har sat dette emne på Folketingets dagsorden.

Det er i øvrigt ikke første gang, at dette emne har været sat på dagsordenen i Folketinget i 1990. Den 24. januar afholdt Folketingets Forskningsudvalg en stor konsensuskonference om forskning i folkeoplysning og voksenuddannelse. Der var bred politisk tilslutning, også fra regeringspartierne, til, at der skulle afholdes en sådan konference i Folketinget. Det var en udbytterig konference. Det var lidt ærgerligt, at ministeren ikke havde tid til at deltage i konferencen, for det kunne måske have inspireret ministeren mere til, at den gode vilje også kunne have løbet af med ministeren til selv at bidrage til en konstruktiv debat om, hvordan vi ved fælles hjælp kan styrke denne forskningsaktivitet, som alle erkender er alt for dårligt prioriteret af institutionerne også i forhold til den bevillingsmæssige situation for de humanistiske og de samfundsvidenskabelige forskningsmiljøer.

Jeg vil gerne takke alle ordførere inklusive fru Kirsten Lee for, at alle var enige i, at det var godt at få diskuteret folkeoplysning. Det kom nu ikke som en overraskelse for mig med den historiske tradition, der har dannet Det Radikale Venstres almindelige kulturpolitiske og uddannelsesmæssige opfattelse, at selv fru Kirsten Lee var positiv over for grundideen. Der er nemlig god grund til at sætte det på dagsordenen. Det er der, hvad også hr. Lysholm Christensen var inde på med udgangspunkt i professor Johan Fjord Jensens indlæg på den konference, som Folketingets Forskningsudvalg afholdt.

Den forskning, som Johan Fjord Jensen har arbejdet med om den nye voksenkultur, har

[Frank Jensen]

stor betydning for, hvilken placering de voksne har i voksendommen. Man er ikke længere bare placeret én gang for alle, når man har fået job og familie. Mange bryder op af lyst eller tvang, når børnene er flyttet hjemmefra. De får en ny uddannelse, et andet job, et andet liv, en ny voksendom. Det er en udfordring til forskning i voksenuddannelse.

Så vi står altså med nogle konkrete forandringer i det danske samfund og vores voksenalder på det kulturelle område, som betinger, at vi er nødt til at forske på det område for at kunne tilfredsstille de nye behov, som voksendommen medfører.

Vi står også over for den situation, at vi har nogle store forandringer i alderssammensætningen i det danske samfund, altså på demografien. Vi ved faktisk i dag med de mennesker, der er født og sat på Jorden, at vi i løbet af 1990'erne vil få en drastisk nedgang i nytillførselen til arbejdsmarkedet. I perioden fra 1990 frem til indgangen til det nye årtusind, vil aldersgruppen 18-23-årige falde med 25 pct. Vi får altså en situation, hvor der er betydelig flere ældre i det danske samfund, betydelig færre i den produktive alder og betydelig færre unge, der kommer ind på arbejdsmarkedet. Det medfører, at vi fra midten af 1990'erne har et direkte fald i arbejdsstyrken.

Vi ved altså, at hvis Danmark skal være i stand til at gribe det opsving, der er i gang i den internationale økonomi og ikke mindst i Europa, skal vi investere i den arbejdskraft, den arbejdsstyrke, som er på arbejdsmarkedet i dag. Den skal altså have livslang uddannelse.

Skal det lykkes for os – det er en klar betingelse for, at Danmark vil være i stand til at løse vores balanceproblemer i dansk økonomi, som jeg tror økonomiministeren og forskningsministeren drøfter så voldsomt i dag – at få løst balanceproblemerne i dansk økonomi, er voksenuddannelse et utrolig vigtigt element i den sammenhængende politik for at løse balanceproblemerne. Vi skal altså i højere grad være i stand til at investere uddannelsesmæssigt i de voksne; og det kræver altså, at vi har nogle ordentlige værktøjer, et ordentligt grundlag for at kunne etablere en sådan yderligere intensivering af efteruddannelse og af voksenuddannelse.

Dernæst ved vi, at teknologiske forandringer i samfundet hele tiden stiller krav til arbejds-

styrken om at være fleksibel og omstillingsberedt til at udfylde sin plads eller en anden plads på arbejdsmarkedet, som også stiller krav til omstillingsberedskabet gennem uddannelse.

Det er uforståeligt, at mens vi lever i en tid, hvor både regeringen og oppositionen er vældig optaget af at styrke efteruddannelses- og voksenuddannelsesaktiviteten – og det er godt, for det er en klar betingelse som sagt for, at vi kan løfte og gribe chancen for væksten, som finder sted i den internationale økonomi og ikke mindst i Europa – og har sat dem på den politiske dagsorden igennem planerne, at vi så ikke er i stand til at følge det op med en styrkelse af forskningen i folkeoplysning og voksenuddannelse. Det er en klar betingelse for, at det vil lykkes os at få de store efteruddannelses- og voksenuddannelsesprogrammer i gang, at vi har nogle bedre værktøjer.

Som ministeren var inde på, bruger det danske samfund i dag et meget stort beløb på efteruddannelse og voksenuddannelse og folkeoplysning. Vi bruger et sted mellem 6 og 8 mia. kr., som det også fremgår af forslaget bemærkninger, bredt på feltet af private og offentlige aktiviteter inden for området. Vi ved ikke i dag, hr. minister, hvor god effekten er af den store indsats.

Vi har nogle ideer om, at det er godt, og vi kan se på nogle af de resultater, som er kommet ud af evalueringen af 10-punkts-programmer og forhåbentlig også af 7-punkts-programmer med skolen som lokalt kulturcenter, at det er positive resultater. Men vi har ikke et sammenhængende fundament for, at vi i Folketinget er i stand til at bygge et bæredygtigt og konstruktivt forslag op om vores efteruddannelses- og voksenuddannelsesaktiviteter. Det mener vi er et problem for Folketinget, og det bør og skal forskerne hjælpe os med.

Ministeren var inde på, at et sådant initiativ fra Folketingets side strider mod den dagsorden, som blev vedtaget i Folketinget den 27. marts under den forskningspolitiske forespørgselsdebat. Jeg skal ikke blande mig i diskussionen om fortolkningen af dagsordenen i og med, at Socialdemokratiet undlod at stemme for dagsordenen. Som forslagsstilleren bag dagsordenen, hr. Rahbæk Møller, har redegjort for, er der i hvert fald ikke enighed blandt dem, der stod bag dagsordenen, om, at Folketinget ikke i fremtiden skal være i stand til at formulere øn-

[Frank Jensen]

ske om en styrkelse af et område, som har vital betydning for det danske Folketing, vital betydning for det danske samfunds omstillingsevne.

Det mener ministeren grundlæggende heller ikke. Ellers ville ministeren ikke for kort tid siden være gået til Finansudvalget for at få gennemført et bioteknologisk forskningsprogram fra 1991 frem til 1995. Så ministeren mener ikke grundlæggende, at vi ikke skal have mulighed for at påvirket en inerti, en træghed, i forskningsverdenen. Selvfølgelig skal vi det i Folketinget. Selvfølgelig skal vi have mulighed for at sætte temaer på dagsordenen også om forskningsverdenen. Men vi skal ikke som parlament, som Folketing, blande os i de enkelte forskningsmiljøers tilrettelæggelse af deres forskning. Det skal forskerne, det skal forskningsinstitutionernes ledelse. Vi er enige i, at de skal styrkes.

Selvfølgelig kan Folketinget sætte forskning i folkeoplysning og voksenuddannelse på dagsordenen, og vi kan også omprioritere nogle af de ressourcer. Når demografien og samfundets kulturelle grundlag forandrer sig og der vil være en situation, hvor voksendommen kommer til at betyde en meget større rolle uddannelsesmæssigt, skal vi selvfølgelig også kunne flytte ressourcer fra børneforskningen og førskoleforskningen til voksenuddannelsesforskningen.

Ministeren var inde på, at der kunne være problemer med at finde ressourcerne til grundforskningsaktiviteten. Socialdemokratiet vil gerne hjælpe ministeren med at finde dem inden for Undervisningsministeriets rammer, som kunne omprioriteres sådan, at vi kan finde de 5 mio. kr. til at styrke årsværkerne ude på grundforskningsinstitutionerne.

Socialdemokratiet og de øvrige forslagsstillere vil også gerne hjælpe ikke kun forskningsministeren, men også gerne kulturministeren og arbejdsministeren med at prioritere de sektorforskningsressourcer, de 3 ministerier allerede bruger i dag. Ministerierne bruger store ressourcer i dag til evaluering. Tænk på det store evalueringsprogram for 10-punkts-programmet. Tænk på de store forskningsaktiviteter, der skal sættes i gang omkring UTB/ATB-aftalen i Arbejdsministeriet.

Hvorfor ikke, hr. minister, forsøge at få en bedre ressourceudnyttelse ud af de midler, som ministerierne allerede afsætter til forsknings-

udrednings- og evalueringsarbejde i dag, og køre dem sammen i en pulje, for det kunne jo godt ske, at Forskningsministeriet, Arbejdsministeriet, Kulturministeriet kunne have gavn af hinandens forskningsresultater. Så lad da os få dem puljet og få det bedste ud af resultaterne.

Socialdemokratiet og jeg vil gerne som forslagsstiller og fra de to øvrige medforslagsstillerpartier, Kristeligt Folkeparti og SF, takke for tilsagnet om, at vi kan diskutere det i løbet af sommeren. Vi vil tage det op i Forskningsudvalget og se, om vi på den baggrund kan få en aftale med ministeren om, at nu forhandler vi dette spørgsmål i løbet af sommeren.

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

Forslagets overgang til anden (sidste) behandling vedtoges uden afstemning.

Første næstformand (Henning Rasmussen):

Jeg foreslår, at forslaget til folketingsbeslutning henvises til Forskningsudvalget. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

25) Første behandling af beslutningsforslag nr. B 70:

Forslag til folketingsbeslutning om nedsættelse af en økonomisk-økologisk kommission.

Af Aage Frandsen (SF) m.fl.
(Fremsat 24/4 90).

Forslaget sattes til forhandling.

Forhandling

Økonomiministeren (Niels Helveg Petersen):

Den kreds af problemer, der er nævnt i beslutningsforslaget og i bemærkningerne til det, vil uden tvivl komme til at spille en større rolle for hele den fremtidige samfundsudvikling.

Jeg er grundlæggende enig med forslagsstilleren i, at der er et påtrængende behov for en omprioritering af arbejdet med at samordne på